

Popravek. V članku „Ponemčevanje slov. šolstva na Štajerskem“ je pisano, da je za Hajdino predlagan „Nemec, neki g. Andre — je najsposobnejši učitelj in najpoštenjši človek...“ mora pa biti „...g. Andre — če je najsposobnejši učitelj in najpoštenjši človek — ne sodi za nadučitelja na Hajdino, ker ni usposobljen za slovensčino...“ — V istem članku na strani 438. je tiskano, da je vadniškim učiteljem v Mariboru imenovan neki nemški Kočevar **dr. Herbst**, a ta gosp. ni doktor, temveč le navaden učitelj.

Razgled po šolskem svetu.

— **Ženski študij na Francoskem.** Glasom statističnih podatkov študira na Francoskem 2264 žensk; in sicer je 85 juristk, 454 medicink, 1088 filozofk, 55 lekarničark in 305 drugih slušateljic praktičnih ved.

— **Prenapolnjena ruska vseučilišča.** Letos niso sprejeli na petrogradskem vseučilišču 10.496 dijakov iz razloga, ker je vseučilišče prenapolnjeno. Tako je tudi na drugih ruskih vseučiliščih.

Na Círil-Metodovi šentjakovski šoli v Trstu so morali zaradi pomanjkanja prostora odsloviti — 300 otrok! — „R d e č i P r a p o r“ izjavlja v imenu tržaške soc. demokracije, da so se izrekli tržaški soc. demokratiški poslanci za poddržavljenje te šole, ko so bili zaradi tega poklicani k Becku. List je mnenja, da se to gotovo zgodi.

— **Italijansko vseučiliško vprašanje.** Tirolski italijanski dijaki so imeli shod v Tridentu. Na shodu je govoril tudi poslanec C o n c i, ki je dejal, da za Italijane ni neobhodno potrebno, da bi vseučilišče v Trstu; ampak bi se za sedaj lahko zadovoljili z italijansko pravno fakulteto v Tridentu.

Z gospodarskega polja.

— **Potrjena izvolitev.** Cesar je potrdil izvolitev deželnega glavarja Otona pl. D e t e l e za predsednika kranjske kmetijske družbe.

— **Trtno uš** so uradno konstatirali v červinjanskem okraju.

— **Državna subvencija.** Mlekarna na Vrhniki je dobila od vlade 10.000 K subvencije.

— **Piva** so zvarili lani na Kranjskem okroglo 268.000 hl. Izpili so lani v Ljubljani 30.000 hl piva in 20.000 hl vina.

— **Produkcija alkohola v Italiji.** Leta 1906. je znašala produkcija alkohola v Italiji 2.511.293 hektolitrov, za 18.823 hl manj od prejšnjega leta, ali s poviškom 321.193 hl povprečno v zadnjem desetletju.

— **Vseslovenski trgovski shod** namerava sklicati trgovsko društvo „Merkur“ na dan 20. okt. t. l. v Ljubljano.

— **Suhe češplje iz Avstro-Ogrske v Belgijo.** Po statističnem izvešju leta 1906. je bilo izvoženih iz Avstro-Ogrske v Belgijo 190.000 kg suhih češpelj nasproti 142.030 kg v letu 1905.

— **Zemljiško razdolževanje na Slovenskem s konverzijo denarnih dolgov.** Načelstvo „Centralne posojilnice slovenske“ v Krškem nam piše: Zemljišča in druge nepremičnine v Avstriji so preobložene z dolgi, ki so znašali še nedavno okroglo 11.000.000.000 kron (t. j. enajst milijard). V naših slovenskih pokrajinah so bili in so še ti dolgi ogromni, na pr. Štajerska jih ima okroglo 700.000.000 K (700 milijonov kron), Koroška skoro 200 milijonov kron in Kranjska ne dosti manj, tako da pride na pr. na Štajerskem na vsak kvadratni meter zemlje povprek 3 h dolga, na Koroškem in Kranjskem pa 2 h. Res se zemljiško-vknjiženi dolgi tudi vračajo, ali vendar presegajo na novo intabulirani dolgi vsako leto izbrisane ali plačane terjatve. Tako se je n. pr. leta 1904., iz katere dobe so se priobčile v tej zadevi zadnji statistični izkazi, v Avstriji vknjižilo 1120 milijonov kron, izknjižilo le 720 milijonov kron, to je za 400 milijonov kron so dobila zemljišča več bremen, in sicer na Štajerskem 14 milijonov, na Koroškem 5, na Kranjskem 4, v Trstu 7, na Goriškem 3 in v Istri 5 milijonov kron več. Četudi so ta zemljiška obremenjenja jako visoka, vendar so ta števila v resnici nekoliko

manjša, ker se vsako zemljiško-vknjiženo breme ne izknjiži takoj, ko je bilo deloma ali popolnoma plačano, zlasti se pri amortizacijskem vračevanju izknjiži ves dolg šele po preteku dolgih let, čeravno je velik del bil veliko prej poravnani. Upati je, da hipotečno zadolževanje ne bo v bodoče raslo, zlasti na denarnem zadolževanju te vrste. Dolgovi se bodo sicer delali v bodoče; vendar se bo ljudstvo zaradi vedno večjega števila posojilnic rajši posluževalo osebnega kredita, ki je cenejši in pri posojilnicah običajnejši. Ker pa raste v poslednjem času na nepričakovan način vrednost zemljišč, zato se bodo tudi, v bodoče na hipoteke na vedno večje in večje vsote posojevale. Morebiti se bo sedanji običaj, po katerem se že 30-kratna vsota posodi na katastralni čisti donesek, še prekosil in se bo sčasoma znabiti 40-krat tako velika vsota posojevala. (Zdaj sicer še ne, ker v Evropi ni veliko denarja in še ta je drag). Vkljub temu moramo odsvetovati, da ljudstvo z denarnim izposojilom preveč svoja zemljišča obremeni. N. pr. l. 1904. se je na Štajerskem na zemljišče in hiše intabuliralo 35 milijonov kron, na Koroškem 9, na Kranjskem 8, v Trstu 11, na Goriškem 5, v Istri 7¹/₂ milijonov kron. Kar pride na ta način* dolgov v zemljiške knjige, to je vselej združeno z velikimi stroški.

— **Stroški za intabulacije** so namreč veliki, ker stanejo kolki mnogo in ker notarji in odvjetniki, ki običajno vknjiženje izvršujejo, po svojih tarifnih dokaj računajo. — Enaki stroški zadevajo dolžnika tudi takrat, kadar dolgove izpravlja in odstranjuje iz zemljiških knjig. Najhujše pa tlačijo visoke obresti. Navadno se sicer jemljejo pri hipotečnih posojilih nižje obresti kakor pri osebnem kreditu; vendar so tudi pri intabulacijah v Avstriji previsoke obresti, posebno v Galiciji in Bukovini, kjer so se še l. 1904. vknjižile 6—7%, 7—8%, 8—10% in 10—12% obresti. In še celo v slovenskih pokrajinah so bile previsoke obresti. Na pr. na Štajerskem so se omenjeno leto v 81 slučajih vknjižile 6—12% obresti, na Koroškem pa le v 7 slučajih, na Kranjskem v 105 in na Primorskem** v 380 slučajih. Koliko je bilo taki slučajev v prejšnjih letih, o tem nimamo podatkov, gotovo pa vsako prejšnje leto veliko več, ker je bil v letih pred 1904 dražji denar, ki ga je bilo pa v l. 1904. in 1905. in do najnovejšega časa dosti po nizkih cenah v svetovnem pometu. Visoke obresti pa težijo dolžnika, kakor teži težak kamen, ki si ga človek naprti na rame. Zato se trudijo dolžniki, da plačajo prejkoprej visokoobrestne dolgove. Ako jim pa to ni mogoče, si pa prizadevajo, dobiti posojilo za nižje obrestovanje. Ta manipulacija se zove konverzija (prenašanje) dolgov in se izplača, ako niso s tem preveliki stroški združeni in ne preveč pisarij in zavlačanja. V tej zadevi smo dobili namesto prejšnjih postav, ki so bile v slednjih točkah res neukretne, nov zakon z dne 22. febr. 1907, št. 49 drž. zakonika. Po tem zakonu ni nič več treba kakor po prejšnjih zakonih za vsak posamni slučaj prositi finančne direkcije oproščenja od predpisanih dokaj visokih pristojbin za intabulacijo prenesenih hipotečnih dolgov. Vsak denarni zavod ima pravico, da se intabulira za vsoto, s katero je on plačal že vknjiženi dolg, na isto mesto, na katerem je bil dolg, ki je zdaj plačan. Toda pogoj je ta, da se mora posoditi denar le za pokritje starega dolga in to najmanj za dobo 6 let. Drugi pogoj je v tem, da se da ali novo posojilo na najmanj za ¹/₄% nižje obrestovanje ali na amortizacijo, t. j. da se z vsakoletnimi (poluletnimi) obrestmi odplača tudi nekaj kapitala, tako da se dolg od strani upnika ne more odpovedati, ako le dolžnik redno obresti in letna odplačila in (anuitete) poravnava. Za taka prenašanja zemljiških dolgov so po novem zakonu silno majhni stroški in znašajo le 6—7 K (za kolke), ako se pisarije nič ne računijo, in to tudi tedaj, če je dolg, ki se konvertira še tako visok. — Naj korist konvertiranja pojasnimo s sledečimi zgledi: I. primer. Kmet izroči sinu (prvorojencu) kmetijo, ki je vredna 10.000 K. Toda on ima še 5 otrok, ki so še vsi nedoletni, a postanejo po preteku 10 let polnoletni. Te otroke, za katere je hotel oče tudi skrbeti, pa intabulira on po 1000 K, skupaj torej za 5000 K in obresti po ⁵/₂% na kmetijo, ki jo je izročil najstarejšemu sinu. Ta bi moral šteti recimo čez dve leti 1000, čez štiri leta pa spet 1000 K in tako dalje, torej čez deset let vseh 5000 K. Kaj

* Dolgovi in bremena pridejo v zemljiške knjige tudi zaradi neplačanih kupnin, zaradi zapuščin, po raznih pogodbah, itd.

** V Istri so še posebno visoke obresti.

mu je storiti, ko že naprej vidi, da po preteku teh let ne bo mogel 5000 K prigrisposodariti? Ali hoče za vsakega dediča posebej na posodo prositi? Če vzame na osebni kredit, so visoke obresti; če da vsakih 1000 K posebej intabulirati, so vselej visoki stroški. V tem slučaju gre k denarnemu zavodu, ki posoduje tudi na hipoteke, in veli ondi, da bi se vseh 5000 K konvertiralo. Denarni zavod mu to rad ustreže in mu prihrani, ako se posluži zakona z dne 22./2. 1907, veliko stroškov. V imenu mladoletnih dedičev da nadvarstvena oblast (okrajna sodnija) odstopno pismo za vseh 5000 K, kar stane v kolkih le 1 K. Mladi kmetič pa da poverjeno (za poverjenje kolek 72 h) izjavo (kolek 1 K), da bo teh 5000 K porabil edino le za poplačilo dedičev, ki so za toliko intabulirani. Prošnja, ki se sestavi, da pride ta konverzija (prenašanje 5000 K od dedičev na denarni zavod), v zemljiške knjige, se kolkuje s 3 K. Tedaj znašajo stroški za kolke le 5 K 72 h. Odpadejo namreč pri tej konverziji kolki za vpisnino v gruntne knjige; ti kolki so namreč za visoke vsote jako veliki, tukaj bi znašali 31 K 25 h. Proti tem malim stroškom (5 K 72 h) dobi posojilo 5000 K, ki jih izroči okrajnemu sodišču, ki jih daje (po 1000 K) po vrsti dedičem, kakor hitro ti postanejo polnoletni. — II. primer. Posestnik A je dolžan pri posojilnici B 10.000 K proti 6 % obrestovanju. Posojilnica C zahteva samo 5 1/2 % obresti, zato se prestavi A k posojilnici C. S tem je A izpremenil svoj vknjiženi dolg glede višine obresti, ki so se znižale za 1/2 %. — III. primer. Posestnik A je dolžan pri posojilnici B 10.000 K, ki jih mora vrniti proti trimesečni odpovedi. Pri posojilnici C pa posojujejo denar proti enakim obrestim na vknjižbo tako, da se vsako leto (pol leta) razen obresti odplačuje tudi nekaj na račun glavnice. Odpovedati pa ta posojilnica dolga tako dolgo ne sme, dokler plačuje dolžnik redno obresti z anuiteto (odplačilo) vred. — S konverzijo dolgov se lahko pečajo vse posojilnice. Svetovati je pa le onim zavodom, ki so na sedežu sodišča, kateri imajo za to sposobne uradnike ali odbornike, ali tistim, ki jim stoje na strani notarji, odvetniki ali izvežbani notarski ali odvetniški uradniki. — V Krškem se bo s konverzijo dolgov (za vse slovenske pokrajine) pečala „Centralna posojilnica slovenska“, * registrirana zadruga z neomejeno zavezo. Ona je v ta namen zaradi zakona z dne 22./2. 1907., ki je dal k temu povod, svoja pravila razširila v tem obziru, da bo ne samo posojilnice in zadruge, ampak tudi osebe v svoj kolobar sprejemala, da bo tudi od fizičnih oseb hranilne vloge dobivala in tudi fizičnim osebam posojevala, in sicer na menice, na navadne zadolžnice, na zadolžnice z vknjižbo, zlasti pa na zadolžnice potom konverzije z amortizacijo ali brez amortizacije. — Normalna obrestna mera za hranilne vloge je zdaj 4 1/2 % za večje vsote in za daljšo dobo po dogovoru tudi več. Obrestna mera za posojila se bo ravnala po razmerah časa in denarne cene, oziroma po zadolžnem dokumentu, ki ga bo dolžnik zavodu izročil. Obrestna mera pa zazdaj ne bo presegala pri osebnem kreditu 6 %, pri hipotečno dobro zavarovalnem kreditu pa ne 5 1/2 %. — Nadaljnja razjasnila in odgovore na vsakovrstna vprašanja daje radovaljno načelstvo.

Raznoterosti.

× **Ogromen spomenik na Kremlu.** „Novoje Vremja“ javlja, da zgradijo v Kremlu pred Nikolskimi vrati, kjer je bil ubit veliki knez Sergij Aleksandrovič, ogromen spomenik iz finskega granita. Spomenik bo imel obliko piramide ter bo sestojal iz treh velikih kamenitih delov. Na spomeniku bo bronast križ in ploča z napisom.

× **Ogromno gledališče.** Glavno in največje mesto Združenih držav Severne Amerike dobi v kratkem gledališče, ki bo po svoji veličini edino na svetu in ki bo odgovarjalo ogromnosti novojorskega mesta. Gledališče bo gradila New-Theatre-Company in ta zgradba bo imela sedem nadstropij. Stala bo 1.700.000 dolarjev, to je 8.500.000 kron. Vseh sedem nadstropij bo zgrajeno iz finega svetlega kamena v slogu renesance. Nad temi sedmimi nadstropji bo še 11 drugih nadstropij. Razen lož, od katerih jih bo 46 pripadalo utemeljiteljem, bo še 2500

* Marsikatera posojilnica se s konverzijo ne bo pečala, četudi jo utegne stranka za to prositi; v tem slučaju naj izvoli dotična posojilnica opozoriti stranko na naš denarni zavod.

sedežev. Za kočije bosta dva uhoda, za obiskovalce bodo na razpolago lifti. Na strehi zgradbe bo zimski vrt s palmami.

× **Stoletnica parnikov.** Dne 17. avgusta t. l. so obhajali mornarji in z njimi zaeno ves ostali svet stoletnico parobrodov po Nevojorčanu Robertu Fultonu. Pred sto leti je prvi parnik na svetu Clermont, ki ga je izdelal Fulton, plul po reki Hudson. V proslavo tega izrednega praznika so vse ladje v luki bile okrašene z zastavami in točno ob eni uri popoldne so vsi parniki v luki praznik pozdravili z žvižganjem.

× **Kako visoko morejo stanovati ljudje.** V Evropi sta hospica St. Gotharda in St. Bernarda najvišji človeški bivališči. Hospic Sv. Bernarda je 2470 m nad morjem. Najvišja stalna človeška bivališča so v Aziji na tibetanskih planotah. Tam so se ljudje naselili do 4580 m visoko, a pastirji imajo svoje koče celo v visokosti 5030 m. Zrak je v tej višini že tako tanek, da se glas le težko širi in da je govorjenje v daljavo sploh nemogoče.

Listnica uredništva.

V ljubljansko predmestje: Porabimo prihodnjih. — Na Gorenjsko: Pride danes teden. — Na Štajersko: Danes smo porabili le malo, ker ni prostora. Ostalo pride. — Učitelj-vojak: O prvi priliki.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1523.

Kranjsko.

143 1

Na v tri razrede razširjeni ljudski šoli na Suhorju se razpisuje učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim putem predlagajo semkaj do 25. oktobra 1907.

Prosilci, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju dne 28. septembra 1907.

Oporo gospodinji

sprejmeta takoj v nekem štajerskem slovenskem trgu zakonska učitelj in učiteljica. Skrbeti bo imela za odsotnosti staršev za 3 otročičke ter tudi nadzorovala posla in gospodarstvo.

Kje, pove iz prijaznosti uredništvo „Učit. Tov.“ 141 2—1

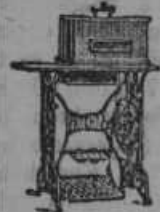

Poskusite
in priporočite
= izdelke =

Vydrove tovarne hranil

v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

(19) 27

Ivan Jax in sin
Ljubljana,
Dunajska cesta št. 17.

(23) 12—9

Velika zaloga
dvokoles, šivalnih in
pisalnih strojev.

Ceniki zastoj in poštne prosto.

